

אמנם מו"ד (שליט"א) צדוק"ל אמר לנכדיו שיש להקפיד על זמן ק"ש של המ"א משום ספיקא דאורייתא.

ד. זמן תפלת שחרית נמשך לכתחלה עד סוף ארבע שעות מהיום, בשעות זמניות. ויש אומרים שמונים השעות זמניות מזריחת השמש ועד שקיעתה, וזמן תפלה הוא ד' שעות זמניות מהזריחה. ויש אומרים שמונים שעות אלה מעמוד השחר. ולדינא, בדברים דרבנן כמו ברכות קריאת שמע וזמן תפלה, אפשר לסמוך על הסוברים שיש למנות השעות מהזריחה. אך לענין קריאת שמע שהיא דאורייתא, לכתחלה יש להחמיר לקוראה קודם שיעבור ג' שעות מעמוד השחר. אך גם בזה בשעת הדחק אפשר לסמוך על הסוברים למנות השעות מהזריחה.

ומה ששאל עוד בהנ"ל, כשנהג לדקדק על זמן קרי"ש זמן המוקדם וכהמג"א, אם עדיף לטבול ולקרוח בזמן המאוחר ולסמוך על דעת הפוסקים שחשבינו מהנז' החמה.

ה) הנהגה כהן מנחה השמש מאמר ג' סי"א צירר זמן ק"ש דאורייתא, ולזה נרץ להחמיר ולשער סוף זמנה עד ג' שעות מע"ש כדעת מרה"ד [במשניותו] סי' א' והוצא בהמ"א סי' רל"ג ס"ק ג' עיי"ש, וכן נהגו אבות"ק ז"ע להחמיר כמ"ד בשל תורה. ויש שיטות דבספק עשה מן הסורה להחמיר לכו"ע [עין חו"ד ריש קונטרס בית הספק סי' ק"י, ובשד"ח כללים מערכת הסמ"ך כלל מ"א], ובפרט בספק פלוגתא ד"א דהוי כספק חסרון ידיעה [עין שו"ת הרדב"ן ס"ג סי' תתקכ"ג (תפ"ה) ות"ד אלף שס"ט (רל"ו)], וע"ע בשד"ח שם בכלל נ"ב]. ולפע"ד דמה לכו"ע ספיקא מה"ס להחמיר ודו"ק, [ועיין "כפ"ס

אחר הזמן וענ"ד נראה מתום ברכות [ז' ד"ה שאלמלי] דדוכיין אחר ההתחלה ואם התחיל בזמן תפלה מקרי תפלה בזמנה אע"פ שחשיימה לאחר הזמן ע"ש :

הקין צריך ליהרר טפי, ודרך בני-אדם לעמוד בזמן אחד כמו בימות החורף, ואז כבר חלף ועבר קריאת שמע, וכל שהיום גדול יותר זמן קריאת שמע ממחר לבוא. (ד) וצריך לגמרה כולה בזמנה. (ה) והמאחרים קריאת שמע בשביל ציצית או תפילין טועים, אלא יקרא קריאת שמע בברכותיה בזמנה בלא ציצית ותפילין, וכשהיה לו יניחם ויקרא בהם קריאת שמע או פרשה אחרת (ו) או מזמור תהילים. ואפילו אם ספק לו שמא יעבור זמן קריאת שמע, גס"כ אין להמתין על טלית ותפילין, דאינו

רביע: (ד) ומשערינן שעות אלו וכו'. היינו, כל חשבון (ט) השעות הנ"ל, בין למנחה גדולה בין למנחה קטנה ופלג המנחה, דחשבינן בשעות היום, מחלקינן היום, בין ארוך בין קצר, לשנים-עשר חלקים, וכל חלק נקרא שעה, ועל-פי שעות אלו קבעינן זמן מנחה לכל הנזכר לעיל. ושיעור י"ב שעות היום דמשערינן בו, יש מחלוקת בין הפוסקים, (ט) דיש אומרים דחשבינן מעמוד-השחר עד צאת הכוכבים, וממילא לרבי יהודה מותר להתפלל מנחה עד שעה ורביע קודם צאת הכוכבים ולרבנן עד הלילה, וכנ"ל בסעיף-קטן ב, וכן סתם המחבר בסימן זה ולקמן בסימן תמג; ויש אומרים דחשבינן הי"ב שעות (י) מנץ החמה עד שקיעתה, וממילא לרבי יהודה אינו מותר להתפלל מנחה רק עד שעה ורביע קודם השקיעה, ולרבנן עד השקיעה: (ה) דעבד כמו וכו'. ויש לכל אחד

מזריחה עד שקיעה. ולדברי פרי חדש אף ששיער לעולם מעלות השחר אבל פלג המנחה משער מן הנץ עד השקיעה. ונוגע לנו הזמן של פלג המנחה לענין תחלת זמן של תפלת מעריב וגם לזמן היותר מוקדם להדלקת נר חנוכה ונר שבת ויום טוב:

והגרשו"ו אויערבאך זצ"ל אמר, שהמנהג בזה כדעת הגר"א אף לענין קריאת שמע, וכמו שהביא בשמו בספר ועלהו לא יבול (עמוד סב). אך אמר שאם אפשר לדקדק כדעת המגן אברהם, בודאי שזה עדיף.

וזהלכה נתפשטה ההוראה כשיטת המג"א ודעימי דמחשבין היום מעלוה"ש

מ"מ מי שנאנס ולא קרא קרי"ש בזמן קרי"ש לפי חשבון המג"א ודאי דחוב עליו לדקדק שלא יאחר עכ"פ זמן של בעל התניא והגר"א הנ"ל וועל כן מן הנכון להדפיס בתוך הלוחות (באותיות יותר קטנות) גם הזמן לשיטת הגר"א ובעה"ת בשביל המאחרים].

מיהו במקומות שכבר נתפשט המנהג להקל לסמוך על שיטת הלבוש והתניא והגר"א ודעימיה (ע' חזו"א או"ח סי' י"ג) אין למחות בידן, דיש להן די כדי סמיכה וכמוכא בדברינו

הקדמונים נראה כה"ד והמג"א שהזמן מעמוד השחר עד לילה, אבל דעת הגר"א וגרשו"ו הלבוש והתניא והרמ"ע מפאנו שהזמן מנץ עד שקיעה, וכן מביא בעה"ש סי' נ"ח ס"ד שכך המנהג, ושכן פרסמו אצלם בלוחות, אבל בפולין ואונגריין פירסמו הזמן כמ"א.

בנוגע לזמני קיי"ש ותפילה, יש מן האחרונים שרצו להביא רא"י מהדיעה השני שבתוס' ברכות (ז). ד"ה שאלמלי, שכל שהתחיל לומר הקיי"ש תוך הזמן, אע"פ שלא נגמרה קריאתו עד לאחר סוף הזמן, חשיב שפיר כקריאה בזמנה, שהכל הולך אחר ההתחלה. ורבנו צחק בשמעו הוכחה זו, והבנו שמאוד לא היה ניחא ליה מסברא זו.

ושמעותי מפי ת"ח שאף אותן הנהגינן בעלמא כהגר"א לחשוב שעות היום מנצה"ח ועד שקעה"ח (אף לענין קרי"ש דאורייתא) מ"מ לענין סוף זמן אכילת חמץ בערב פסח מחמזרים לחשוב שעות היום מעלוה"ש ועד צאה"כ. וכו

אחר-כך: (ג) מפלג המנחה. הוא שעה ורביע (ד) קודם צאת הכוכבים, וחשבינן השעה לפי קוצר היום, דהיינו שעות

קודם פלג-המנחה, אין בקבלתו כלום. ופלג-המנחה נקרא שעה ורביע קודם הערב, ועיין לעיל בסימן רלג שהוא שעות זמניות, דהיינו, בין שהיום ארוך או קצר מתחלק ליי"ב חלקים, וחלק ורביע קודם הערב הוא פלג-המנחה. גם כתבנו שם דיש דעות בין הפוסקים אם שעה ורביע הזו הוא קודם השקיעה או קודם צאת הכוכבים, על-כן לענינו, בדיעבד אם קיבל על עצמו לשם תוספת שבת עד שעה ורביע שקודם השקיעה, יש להחמיר שלא לעשות מלאכה: ג- (כו) בראש האילנות. או